

kirjaamo.sm@govsec.fi

Asianumero: VN/9736/2022-SM-1

Asia: Pelastuslain uudistamista koskevat esiselvityshankkeet

Invalidiliitto kiittää sisäministeriötä mahdollisuudesta lausua pelastuslain ja Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta.

Pelastuslain muutos koskee myös vammaisten ihmisten turvallisuuden takaamista poikkeusolojen aikana.

Invalidiliitto on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on lähes 27 000 henkilöjäsentä ja 143 jäsenyhdistystä.

Yleistä

Perustuslain ohella tulee huomioida myös YK:n vammaissopimus ja Invalidiliitto muistuttaakin rakennetun ympäristön esteettömyyden tärkeydestä, sekä tiedonsaannin ja että tarvittaessa on tehtävä kohtuullisia mukautuksia vammasta johtuvien yksilöllisten tarpeiden vuoksi pelastuspalveluiden saamiseksi.

Pelastuslain sääntelyllä ja sen kautta pelastusviranomaisille annetuilla toimivaltuuksilla pyritään turvaamaan kaikille hyvinvointialueille yhdenvertaiset pelastuspalvelut ja poikkeusolojen suojautumisen mahdollisuus.

Invalidiliitto pitää erittäin merkityksellisenä, että uudistuksen yhteydessä varmistetaan pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan suorituskyky ja voimavarat huomioiden kansalliset ja alueelliset palvelutarpeet.

Perustuslain 7 §:n osalta on pelastustoiminnan kannalta keskeistä turvata ihmisten henki ja terveys sekä mahdollistaa turvallinen elinympäristö. Perustuslain 15 § velvoittaa omaisuuden suojaamiseen ja perustuslain 20 § vastaavasti ympäristön suojaamiseen.

Myös YK:n vammaissopimuksen artikkelit 5 "Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus" sekä 9 "Esteettömyys ja saavutettavuus" muistuttavat niin rakennetun ympäristön esteettömyyden kuin tiedonsaannin saavutettavuuden osalta, että kaikki henkilöt ovat yhdenvertaisia lain edessä ja lain mukaan ja ovat oikeutettuja ilman minkäänlaista syrjintää yhdenvertaiseen lakiin perustuvaan suojaan ja yhdenvertaisiin lakiin perustuviin etuihin.

Jotta vammaiset henkilöt voisivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla, sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään, muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin, sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin ja palveluihin sekä kaupunki- että maaseutualueilla. Näitä toimia, joihin sisältyy saavutettavuuden esteiden tunnistaminen ja poistaminen, sovelletaan muun muassa:

a) rakennuksiin, teihin, kuljetukseen sekä muihin sisä- ja ulkotiloihin, koulut, asunnot, terveydenhuollon yksiköt, työpaikat ja väestösuojat mukaan lukien:

b) tiedottamiseen, viestintään ja muihin palveluihin, sähköiset palvelut ja pelastuspalvelut mukaan lukien.

Poikkeusoloihin varautuminen nousee esiin myös YK:n vammaissopimuksessa. Yleissopimuksen artiklan 11 (Vaaratilanteet ja humanitaariset hätätilat) mukaan sopimuspuolet toteuttavat kaikki tarvittavat toimet varmistaakseen vammaisten henkilöiden suojelun ja turvallisuuden vaaratilanteissa kuten mm. aseelliset selkkaukset, humanitaariset hätätilat ja luonnonkatastrofit.

Säännöskohtaiset perustelut

Palovaroittimet

Eri tavoin vammaisille ihmisille, kuten pyörätuolinkäyttäjälle tai lyhytkasvuiselle, voi olla mahdotonta huolehtia itsenäisesti palovaroittimen asentamisesta ja palovaroittimien kunnossapidosta, kuten pariston vaihdosta, mikäli paristonvaihtokotelo ei ole onnistuttu siirtämään sopivalle korkeudelle. Invalidiliitto kannattaa uudistusta, jonka mukaan asuntojen osalta palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuu kuuluisi jatkossa rakennuksen omistajalle ja asukkaalla olisi puolestaan ilmoitusvelvoite omistajalle, jos

palovaroittimen paristo loppuu tai palovaroitin vikaantuu. Majoitustilojen ja hoitolaitosten osalta hankinta- ja kunnossapitovastuun säilyttäminen rakennuksen omistajan sijasta toiminnanharjoittajalla, kuten nykyisinkin, on perusteltua.

Invalidiliitto ehdottaakin, että itsenäisesti ja omassa omistuksessaan olevien rakennusten osalta, eri tavoin vammaisilla henkilöillä olisi positiivisena erityis- kohteluna mahdollisuus saada joko paikallisen pelastusviranomaisen, tai heidän delegeimansa huoltoyhtiön apu palovaroittimen asentamiseksi ja säännöllisen toimintakunnon tarkistamiseksi.

Lisäksi näemme perusteltuna, että vammaisilla ihmisillä olisi omalla suostumuksellaan mahdollisuus antaa yhteystietonsa hyvinvointialueen pelastusviranomaisille ja hätäkeskuksille, jotta vammaisuuden tunnistaminen ko. kohteessa olisi mahdollisimman nopeasti pelastajien saatavilla. Samoin ilmoituksen voisi tehdä taloyhtiön isännöitsijän kautta, joka toimittaisi ja tarkastaisi myös viestin perille menon viranomaisille vammaisen henkilön asunnosta taloyhtiössä.

Tarkastus rakennushankkeen aikana

Invalidiliitto näkee tarkoituksenmukaisena pelastuslain uuden säännöksen 81 a § Tarkastus rakennushankkeen aikana. Pelastusviranomaisen tarkastus rakennusvaiheessa painottuisi poistumisturvallisuuteen, paloturvallisuuslaitteisiin, pelastustoiminnan edellytyksiin ja väestönsuojiiin. Invalidiliitto pitää tärkeänä, että kyseisissä tarkastustoiminnoissa on huomioitava erilaiset vammairyhmät, rakennusten ml. väestönsuojien esteettömyys ja tiedonsaannin saavutettavuus.

Invalidiliitto muistuttaa, että suunniteltaessa ja toteutettaessa pelastusharjoituksia tulee huomioida myös vammaiset ihmiset yhdenmukaisesti vammattomien ihmisten kanssa. Vammaiset ihmiset tulisi huomioida aina esim. työpaikkojen ja yleisten tilojen pelastusharjoituksissa sekä myös väestönsuojien hoitajien koulutuksissa ja väestönsuojien käyttökuntoon laittamisessa. Näissä oleellisia ovat myös poistumisturvallisuuteen liittyvät erityistarpeet.

Lopuksi

Invalidiliitto muistuttaa, että YK:n yleissopimuksen 4. artiklan 3 kohdan mukaan laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä sekä myös muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta. Tämä on huomioitava myös, kun hyvinvointialueille perustetaan neuvottelukuntia.

Työllisyyden edistämiseksi Invalidiliitto muistuttaa, että hätäkeskuksen työtehtävät ovat osaltaan sopivia myös fyysisesti vammaisille henkilöille, joten esteettömyys ja saavutettavuus on huomioitava myös näissä koulutuksissa, koulutustiloissa ja työpaikoilla.

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 17. toukokuuta 2022

Janne Juvakka
toimitusjohtaja

Laura Andersson
yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja:

Sinikka Winqvist, asiantuntija, työelämä ja yrittäjyys sinikka.winqvist@invalidiliitto.fi